

Vanaf 2013 sterke groei Noordelijke zeehavens

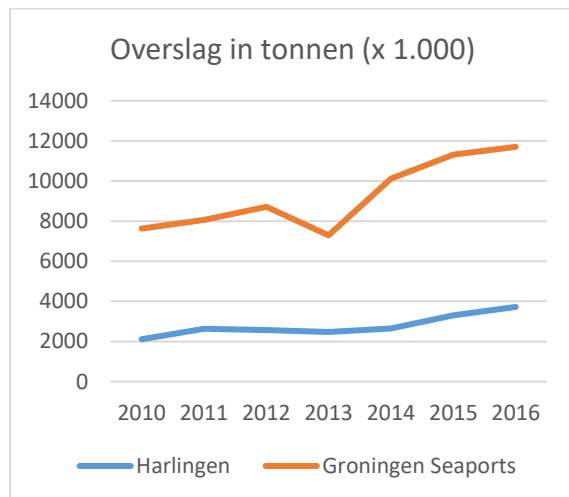
Groei van overslag, toegevoegde waarde en werkgelegenheid

Het gaat goed met de Noordelijke zeehavens, vooral de laatste 3 jaar. In 2016 werd de lijn van structurele groei van een toenemende overslag, werkgelegenheid en toegevoegde waarde krachtig doorgezet—met name Groningen Seaports liet een sterke groei in de hoeveelheid overgeslagen tonnen, werkgelegenheid en toegevoegde waarde zien.

Dit overzicht begint met de groei van de overslag, waarna de trend in werkgelegenheid en toegevoegde waarde wordt vergeleken met het landelijk gemiddelde.

Groningen Seaports realiseerde een groei van 11,3 naar 11,7 miljoen ton in 2016. Groningen Seaports ontving in 2016 voorts 1146 bezoeken van visserijsschepen. Harlingen liet een relatief sterkere groei zien van 3,3 naar 3,7 miljoen ton in 2016, waarbij het vooral om de toegenomen overslag van zeegrind en zout ging (grafiek 1). In de haven van Harlingen zijn in 2016 naast bulkstromen ook 23 duizend containers (TEU) overgeslagen. Daarnaast is het een belangrijke visserijhaven (2.465 Noordzee- en 3.375 Waddenzee-kotters), uiteraard naast Den Oever en Lauwersoog¹ (3.018 respectievelijk 3.699 aanlandingen). In Lauwersoog is het aantal aanlandingen de afgelopen sinds 2010 met ca 25% afgenomen. In diezelfde periode is ook de vaargeul door verzanding ondieper geworden, waardoor de bereikbaarheid voor de grotere Noordzeekotters is afgenomen. In de andere havens is juist een stijging van het aantal aanlandingen van visserijsschepen, in 2016 gemiddeld ca 10%. In Den Helder worden geen goederen overgeslagen maar meet men de economische activiteit af aan het aantal zeeschepen dat de haven aandoet, waarvan de meeste aan de offshore zijn gerelateerd. In 2015 ging het om 2.522 offshore gerelateerde aanlopen (naast 1.645 vissersschepen). Alhoewel de cijfers voor 2016 nog niet definitief bekend zijn, is al wel duidelijk dat sprake is van een forse teruggang gerelateerd aan de algemene daling van activiteiten in de offshore markt door de lage olieprijs.

Grafiek 1: Groei in overslag in Groningen Seaports en de haven van Harlingen

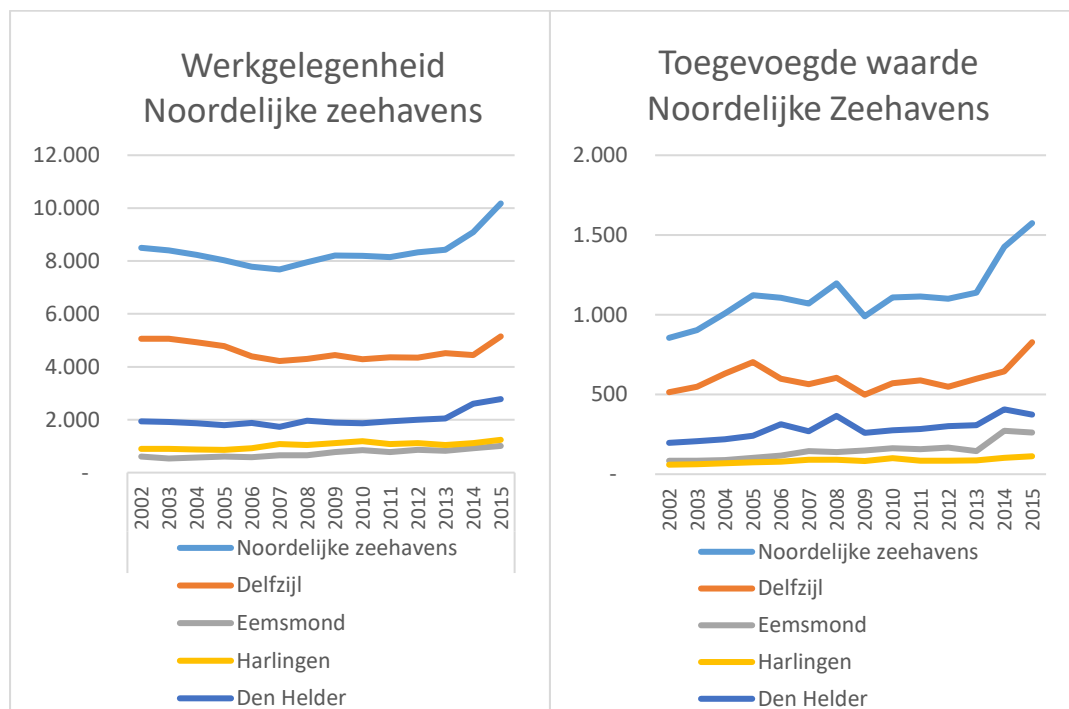

Bron: Haven van Harlingen, Groningen Seaports

¹ De visserijhavens Den Oever en Lauwersoog zijn niet in de Havenmonitor opgenomen, visserij aanlopen zijn uit data bestanden van de havenmeesters afkomstig.

Deze groei van de overslag is nauw gekoppeld aan activiteiten binnen de havens zelf op het gebied van havengerelateerde industrie; in de Noordelijke zeehavens worden nauwelijks goederen doorgevoerd of opgeslagen in een distributiecentrum wegens het ontbreken van diepzee containerlijndiensten. Opvallend is dat in 2015 de Noordelijke havens samen een groei van de toegevoegde waarde lieten zien met bijna 150 miljoen euro (9 procent) van 1,426 naar 1,574 miljard euro—waar vooral de sterke groei van Delfzijl voor verantwoordelijk was (180 miljoen; van 644 naar 828 miljoen euro, een groei met 22 procent, grafiek 2). In relatieve zin is de groei van de haven van Delfzijl het meest spectaculair. Als de groei in toegevoegde waarde van de verschillende Noordelijke zeehavens wordt vergeleken met de gemiddelde groei in de Nederlandse zeehavens, dan blijkt dat in 2015 de Noordelijke zeehavens in economische groei boven het totaal van de Nederlandse havens liggen (zie grafiek 3).

Grafiek 2: Werkgelegenheid en toegevoegde waarde van de Noordelijke zeehavens: 2002-2015.

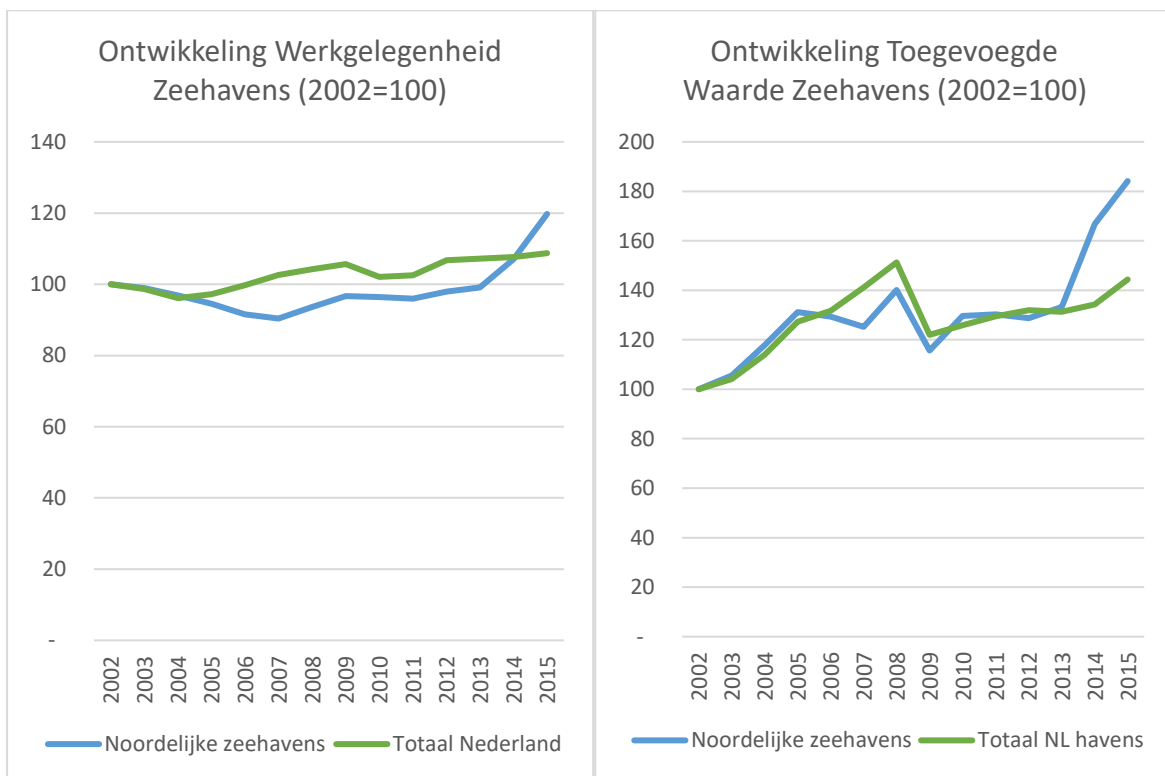
Bron: Havenmonitor (EUR)

De werkgelegenheid in de Noordelijke zeehavens groeide de afgelopen 13 jaar van 8.498 naar 10.177 werkzame personen. Het grootste deel van deze groei vond plaats in de afgelopen jaren. Ten opzichte van 2002 ligt de werkgelegenheid van de noordelijke zeehavens onder het landelijk gemiddelde, maar vanaf 2013 is een spectaculaire omslag zichtbaar, waarbij de groei van de werkgelegenheid van de Noordelijke zeehavens boven de groei van de totale Nederlandse zeehavens liggen (grafiek 3). Behalve in Delfzijl ligt de werkgelegenheidsontwikkeling boven het landelijk gemiddelde ten opzichte van 2002. De chemie sector is hier debet aan, maar de afgelopen paar jaar vindt een spectaculaire inhaalslag plaats. De chemische industrie heeft in 2015 een groei van 1.078 naar 1.449 werkzame personen in Delfzijl gerealiseerd. Deze groei wordt doorgetrokken naar de toekomst, in 2016 hebben diverse chemiebedrijven investeringsplannen aangekondigd (ChemComIndustries, Dow, Zeolyst, PPG en Wildeman (bron: Groningen Seaports)). Ook de logistieke sector in Delfzijl laat groei zien, vooral bij het wegvervoer en de zeevaart. Tevens laat de Eemshaven een duidelijke groei in de werkgelegenheid zien, die er vooral in relatieve zin uitspringt (figuur 3). De productie van

windenergie in en om de Eemshaven was een belangrijke vestigingsfactor voor het datacentrum van Google, maar ook offshore wind is een groeisector. Daarnaast laat Harlingen een significante groei in de werkgelegenheid zien. De scheepsbouw is de afgelopen jaren de belangrijkste industriële werkgever, al is hier sinds 2010 een teruggang waarneembaar, maar het afgelopen jaar trekt vooral de scheepsreparatie weer aan. Als belangrijke uitvalsbasis voor offshore-toeleveranciers en – onderhoudsbedrijven zet de haven van Den Helder sterk in op de omvangrijke investeringen in offshore wind. De grote windparken op zee zullen de komende decennia veel onderhoud vragen. In 2016 is Den Helder met de ontwikkeling van een nieuwe haven begonnen; Kooyhaven, waar een industrieterrein met ontsluiting via de binnenvaart naar de zeehaven wordt gerealiseerd. Deze haven moet o.a. de toekomstige bedrijvigheid in de offshore en windindustrie faciliteren.

Samenvattend is sprake van groei voor de Noordelijke zeehavens en potentie voor verdergaande groei. Offshore wind, chemische industrie en biobased industrie zijn belangrijke kansen, evenals de circulaire economie. Maar ook onvoorziene vernieuwing is mogelijk, zoals de recente vestiging van het datacentrum Google in de Eemshaven bewijst.

Grafiek 3: Werkgelegenheid en toegevoegde waarde van de Noordelijke zeehavens: 2002-2015.

Dr. Bart Kuipers; Erasmus Universiteit Rotterdam
Ir. Arjen Bosch; Programma Waddenzeehavens

Naast telefonische informatie van de verschillende noordelijke havens zijn de volgende bronnen geraadpleegd.

L. van der Lugt et al (2016) Havenmonitor. De economische betekenis van Nederlandse zeehavens 2002-2015. Rotterdam, Erasmus Universiteit Rotterdam.

Groningen Seaports (2017) Jaarcijfers 2016: recordoverslag en ruime winst voor Groningen Seaports. www.groningen-seaports.com

Groningen Seaports (2016) Jaarverslag 2015, www.groningen-seaports.com

Positieve jaarcijfers Harlinger haven (23-01-2017), www.harlingen.nl

I.F.A. Vis, S.K. Thunnissen & P.J.L. Frima (2014) Onderzoek Harlingen Quick Scan voor mogelijke ontwikkelingsrichtingen haven van Harlingen, Groningen: Rijksuniversiteit Groningen/COPE.

‘Den Helder breidt uit in De Kooy’ Nieuwsblad Transport, 22 januari 2016.

‘Groei voor offshorehaven Den Helder’ Nieuwsblad Transport, 22 januari 2015.

R. Vreeker ARCADIS (29 april 2016), Kostenbatenanalyse verbetering doorvaarbaarheid Westgat.